

TEKST ŁATWY
DO CZYTANIA
I ZROZUMIENIA

W Zamku Królewskim na Wawelu obejrzysz wystawę:
Wszystkie arrasy króla. Powroty 2021–1961–1921
CZĘŚĆ 2

Wystawę możesz oglądać od 18 marca do 31 października

Co jest na arrasach?

Arrasy dzielimy na kilka grup:

- heraldyczne – z herbami i inicjałami króla
- werdiury – ze zwierzętami i roślinami
- figuralne – z wydarzeniami z Biblii

W przewodniku są opisane arrasy z każdej grupy.

Arrasy z herbami i inicjałami króla Zygmunta Augusta

Na arrasach są:

- inicjały króla
- herby Polski i Litwy

Herby to graficzne znaki, które mają na przykład państwa, miasta, ważne rodziny.

Herby na arrasach są w ozdobnym obramowaniu.
Takie obramowanie nazywa się kartusz.

Arrasy z herbami wisały w komnatach, gdzie król przyjmował gości.

Pokazywały, że Zygmunt August jest ważnym królem i ma dużą władzę.

Arras z herbami Polski i Litwy

Król Zygmunt August połączył Polskę i Litwę.

Połączone państwo nazwano Rzeczpospolitą Obojga Narodów.

Zygmunt August był jego królem.

Na arrasie są 2 herby.

Herb Polski przedstawia białego orła.

Na orle są złote litery SA.

SA oznacza po łacinie Sigismundus Augustus, czyli Zygmunt August.

Nad herbem jest korona królewska.

Herb Litwy przedstawia rycerza z mieczem, który siedzi na koniu.

Nad herbem jest korona książęca, czyli **mitra**.

Kobieta pośrodku to bogini Cerera.

Jest to bogini obfitości.

Arras z monogramem króla SA i satyrami tarczownikami

Monogram to ozdobne pierwsze litery imion
lub imienia i nazwiska.

Na tym arrasie są pierwsze litery imion króla.

Litery są złote, a nad nimi jest korona.

Kartusz z monogramem trzymają satyrowie.

Satyr to bóg grecki.

Satyra można poznać po koźlich nogach, rogach i szpiczastych uszach.

Kiedyś wszystkie arrasy były bardzo kolorowe.

Niestety przez lata kolory wyblakły od słońca.

Na wystawie niektóre arrasy obrócono na drugą stronę, aby pokazać, jaki kiedyś miały kolor.

Arrasy ze zwierzętami i roślinami

Na arrasach są zwierzęta:

- żyjące w Europie, na przykład sarny, bociany, rysie
- żyjące w egzotycznych krajach, na przykład żyrafy, lwy, małpy
- wymyślone, na przykład jednorożce, smoki

Kiedy żył Zygmunt August, ludzie interesowali się przyrodą i badali ją.

Podróżnicy robili rysunki zwierząt i roślin z dalekich krajów i opisywali je.

Tak powstały pierwsze albumy o przyrodzie.

Artyści umieszczali w swoich dziełach zwierzęta z rysunków.

Dzięki temu więcej osób mogło poznać egzotyczne zwierzęta.

Arrasy, które przedstawiają zwierzęta, oprócz pokazania przyrody, mają ukryte znaczenie.

Niektóre zwierzęta są symbolami, czyli oznaczają coś innego.

Na przykład wąż symbolizuje zło, podstęp.

Jednorożec-żyrafa i ryś

Jest to najbardziej znana werdiura w kolekcji.

Jednorożec-żyrafa to największe zwierzę na arrasie.

Zwierzę jest podobne do żyrafy, ale ma róg jak jednorożec.

Zwierzę zrobiono na podstawie rysunku.

Zwierzę symbolizuje władzę i szacunek.

Ryś wygląda jak prawdziwy, bo był znanym zwierzęciem w Europie.

Ryś na arrasie symbolizuje dziką przyrodę.

Na arrasie są też inne zwierzęta: koń, papuga, ptak drapieżny, dziki kot i żaba.

Biegnące łanie

Na arrasie jest scena w lesie.

Wśród dębów, buków biegną 2 łanie.

Łania to samica jelenia.

Łanie uciekają przed dzikim kotem.

Chcą chronić młodego jelenia.

Łanie są bardzo ostrożne.

Mają podniesione uszy. Słuchają, czy goni je kot.

Biegną pod wiatr, aby nie pozostawić
po sobie zapachu.

Zapach mógłby wyczuć kot.

Łanie mogą symbolizować Artemidę.

Artemida w greckiej mitologii jest boginią
polowania.

Król Zygmunt August lubił polowania.

Arras przypominał mu polowania i piękną
polską przyrodę.

Jeleń i jednorożec

Na arrasie jest symboliczna scena.

Jelenie chcą napić się wody.

Są w niebezpieczeństwie, bo wodę zatrzał wąż.

Jednorożec ratuje jelenie.

Zanurza magiczny róg w wodzie i ją oczyszcza.

Kiedyś wierzono, że jednorożce istnieją i mają magiczny róg.

Oszuści sprzedawali rogi innych zwierząt jako rogi jednorożców.

Nawet Zygmunt August miał 2 fałszywe rogi w swojej kolekcji.

Na arrasie są też inne zwierzęta: żyrafa, papuga, ptak drapieżny i jaszczurka.

Bocian i królik

Scena na arrasie jest spokojna i relaksująca.

Zwierzęta czują się bezpiecznie.

Nie uciekają przed widzem.

Bocian patrzy w naszą stronę, jakby się nam przyglądał.

Bocian symbolizuje dobro i opiekuńczość.

Widzimy też 2 króliki.

Jeden skubie trawę, a drugi się nam przygląda.

Zwierzęta na arrasie wyglądają
jak prawdziwe.

Może się tak wydawać, bo są naturalnych
rozmiarów.

Tylko kwiaty obok bociana są większe niż
w rzeczywistości.

Arrasy z postaciami z Biblii

Biblia to święta księga dla żydów i chrześcijan.

Król Zygmunt August zamówił 19 dużych arrasów.

Były to arrasy z wydarzeniami opisanymi w Biblii.

Na przykład wydarzenia w raju, budowa Wieży Babel i historia Noego.

Dużo postaci na arrasach jest naturalnych rozmiarów.

Takie arrasy nazywamy arrasami **figuralnymi**.

Arrasy tkano na podstawie przygotowanego wcześniej rysunku.

Malarz Michiel Coxcie zrobił rysunki do biblijnych arrasów.

Rysunków użyto potem do zrobienia arrasów dla innych władców.

Podobno zrobiono prawie 350 arrasów z historią Noego.

Dzieje rajske/Szczęśliwość rajska

Mężczyzna w ubraniu i z długą brodą to Bóg.

Adam to nagi mężczyzna.

Ewa to naga kobieta.

Na arrasie są różne zwierzęta: królik, indyk, struś, kuropatwa, węże, ważki, wiewiórka, paw, kaczka, orzeł, papuga i pelikan.

Na górze arrasu jest napis po łacinie:

Bóg przykazał Adamowi i Ewie, by nie spożywali owocu z drzewa życia,
ci zaś, nieposłuszni, zostali wygnani z raju.

Adam i Ewa są postaciami z Biblii.

Zostali stworzeni przez Boga.

Mieszkali w raju.

Bóg zabronił im jeść owoce z drzewa życia.

Kiedy złamali zakaz, wypędził ich z raju.

Na arrasie jest historia życia Adama i Ewy w raju.
Pokazano 6 ważnych wydarzeń:

• Stworzenie Adama przez Boga

• Stworzenie Ewy przez Boga

• Bóg przedstawia Adamowi Ewę

• Bóg zabrania jedzenia owocu

• Adam i Ewa jedzą owoc

• Wypędzenie Adama i Ewy z raju

Rozmowa Noego z Bogiem

Bóg to mężczyzna stojący przodem.

Noe to mężczyzna stojący tyłem.

Ubranie Noego jest prawie całe zrobione ze złotych nici.

Noe jest postacią z Biblii.

Bóg chciał ukarać ludzi za złe postępowanie.

Powiedział Noemu, że będzie potop, czyli wszystko zaleje woda.

Noe zbudował wielki statek, czyli arkę.

Miał za zadanie uratować po parze
różnych zwierząt.

Na górze arrasu jest napis po łacinie:

Noe przechadza się z Bogiem,

Bóg zapowiada mu przyszły potop

i nakazuje zbudować arkę dla ocalenia.

Bóg błogostawi rodzinę Noego

Na chmurze siedzą Bóg i anioły.

Noe to mężczyzna na środku.

Kłęczy i podnosi ręce do Boga.

Po lewej 3 żony synów Noego.

Po prawej kłęczy żona i 3 synów Noego.

Wszyscy patrzą na Boga. Dziękują, że przeżyli potop.

Nad synami Noego jest tęcza.

To symbol pogodzenia się Boga z ludźmi.

Na górze arrasu jest napis po łacinie:
Bóg błogosławi Noemu i jego synom
i ukazuje im tęczę rozpiętą na obłokach
jako znak wiecznego przymierza z nimi.

Marcin Maciejowski, obraz Wizyta na Wawelu

Na wystawie są 4 prace współczesnych artystów.

Jedną z nich jest obraz Wizyta na Wawelu.

Obraz namalował Marcin Maciejowski.

Artysta jesienią 2020 roku wybrał się do zamku na Wawelu.

Był to ostatni dzień przed zamknięciem muzeów z powodu pandemii koronawirusa.

MOŻE JAKIŚ ARRAS BYŁOBY
MIŁO ZOBACZYĆ NA ŻYWO,
NIE SĄDZISZ ?

WAWEL

Artysta i jego przyjaciółka bardzo chcieli zobaczyć arrasy.

Niestety przyszli za późno.

Wystawa była już zamknięta. Otwarta była tylko księgarnia.

Mogli obejrzeć arrasy w książkach i na pocztówkach.

Przyjaciółka artysty robiła zdjęcia pocztówkom.

Artysta zrobił zdjęcie swojej przyjaciółce.

Na podstawie zdjęcia namalował obraz.

Tekst opracowały: Aleksandra Sztajerwald, Maria Praweńska

Zdjęcia w przewodniku są własnością Zamku Królewskiego na Wawelu.

logo ETR: <https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2020/05/How-to-use-ETR-logo.pdf>

W przewodniku wykorzystano piktogramy na licencji Creative Commons.

Ich właścicielem jest rząd Aragonii. Można je pobrać bezpłatnie ze strony ARASAAC (<http://www.arasaac.org>).

